

Моніторинг наслідків виконання Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення за 2023 рік

Моніторинг наслідків виконання документів державного планування – Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з її реалізації (затверджені рішенням Сумської обласної ради від 11.12.2020, зі змінами), для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (далі – моніторинг) проводиться відповідно до статті 17 Закону України «Про Стратегічну екологічну оцінку» та постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення».

Моніторинг здійснюється згідно із заходами моніторингу, передбаченими розділом 9 Звіту про стратегічну екологічну оцінку зазначених документів державного планування.

Для проведення моніторингу за базовий прийнято 2018 рік, оцінка здійснюється шляхом порівняння показників стану довкілля та здоров'я населення звітного року з базовим та аналізу динаміки їх зміни (за підсумками абсолютного відхилення значень показників звітного та базового років визначається оцінка результатів моніторингу: позитивний результат; нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу; негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків).

Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я виконана на підставі аналізу інформації, звітів та статистичних даних, отриманих від органів виконавчої влади (зокрема Головного управління статистики у Сумській області, структурних підрозділів Сумської обласної державної адміністрації, ДУ «Сумський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України», Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області, Північного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства тощо).

У зв'язку із запровадженням у 2022 році воєнного стану, окремі дані не можуть бути оприлюднені, так як згідно з підпунктом 1 пункту 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» респонденти можуть подавати звіти протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання статистичної звітності. Слід зазначити, що оперативна статистична інформація сформована на основі даних лише тих підприємств, що подають звітність до органів державної статистики, по завершенню воєнного стану показники будуть скориговані, на момент проведення моніторингу оцінка його результатів здійснюється з обережністю.

На підставі проведеного моніторингу наслідків виконання зазначених документів державного планування (результати додаються) зроблено висновок, що реалізація Стратегії та Плану заходів на 2021-2023 роки з її реалізації не справляє суттєвого негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення (зміни окремих показників викликані здебільшого збройною агресією рф проти України).

Результати моніторингу наслідків виконання Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення за підсумками 2023 року

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Охорона атмосферного повітря								
1.	Загальні обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	тис. тонн	20,772	18,3	10,7*	-	-10,1 (2022 рік до 2018 року)	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком. Дані за 2023 рік органами статистики не оприлюднено. Оцінка буде проведена при наявності відповідних даних
2.	Дослідження рівня забруднення атмосферного повітря (міських поселень) - досліджено проб всього; - з них не відповідають нормативам; - у відсотках до досліджених	кількість проб кількість проб %	6460 19 0,3	2906 20 0,7	2691 2 0,1	3272 7 0,2	-3188 -12 -0,1	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком
3.	Дослідження рівня забруднення атмосферного повітря (сільських поселень): - досліджено проб всього; - з них не відповідають нормативам; - у відсотках до досліджених	кількість проб кількість проб %	2285 8 0,4	1022 4 0,4	534 1 0,2	325 0 0	-1960 -8 -0,4	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком
Охорона водних ресурсів								
4.	Забір прісної води – усього, у тому числі:	млн куб. метрів	91,9	71,1	59,5	59,6	-32,3	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком у зв'язку з:

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- з поверхневих водних джерел; - із підземних джерел		49,3 42,6	30,1 41	24,4 35,1	24,4 35,2	-24,9 -7,4	зменшенням кількості водокористувачів в області; вжиттям заходів щодо раціонального використання водних ресурсів деякими суб'єктами господарювання; зменшенням кількості скидів води зі ставків орендарями водних об'єктів (зменшується обсяг забраної поверхневої води на поповнення об'єму водних об'єктів); воєнним станом (у 2023 році господарська діяльність пов'язана з забором води у значної кількості водокористувачів не проводилася)
5.	Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього, - у тому числі забруднених	млн куб. метрів	46 23,1	34 18,5	27,8 14,8	27,8 13,9	-18,2 -9,2	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком у зв'язку зі зменшенням кількості водокористувачів, що здійснюють скид у поверхневі водні об'єкти (з 20 у 2018 році до 17 у 2023 році) та вжиттям підприємствами заходів щодо забезпечення нормативної очистки стоків
Охорона земельних ресурсів								
6.	Зміни у структурі використання земельних ресурсів області. Усього земель (площа), з них: - сільськогосподарські угіддя; - ліси та інші лісовкриті площі; - забудовані землі; - землі під водою; - відкриті заболочені землі; - інші землі	тис. га	2383,2 1695 464,7 128,4 30,7 58,2 6,2	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	Дані щодо моніторингу площі земельного фонду у 2021-2023 роках відсутні. Оцінка буде проведена при наявності відповідних даних

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Поводження з відходами								
7.	Утворено відходів (1-4 класів небезпеки), з них: - утилізовано; - передано на сторону; - видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти	тис. тонн	852,2 198,1 264,4 518,4	922,1 178,9 289,1 625,2	437 59,7 216,3 204,3	-	-415,2 -138,4 -48,1 -314,1 (2022 рік до 2018 року)	Дані за 2023 рік органами статистики не оприлюднено. Оцінка буде проведена при наявності відповідних даних. Зміни показників у 2022 році обумовлені передусім призупиненням господарської діяльності суб'єктами господарювання у зв'язку з початком військових дій. З метою удосконалення системи управління відходами у Сумській області розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації – керівника обласної військової адміністрації від 16.11.2022 № 419-ОД затверджено Регіональний план управління відходами у Сумській області до 2030 року, яким визначено головні напрямки створення ефективної, дієвої та рентабельної системи управління відходами у відповідності до ієрархії поводження з відходами, максимального зменшення їх захоронення на полігонах та збільшення обсягів перероблення при економічно доступному варіанті, а також створення умов для залучення інвестиційного капіталу у сферу поводження з відходами
8.	Кількість накопичених непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин* (ХЗРР), у тому числі: - на початок звітного року; - на кінець звітного року	тонн	553,472 563,529	534,109 325,413	325,413 305,78	305,78 261,367	-247,692 -302,162	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком. Зазначена кількість ХЗРР, які накопичені на території громад області, орієнтовна. Кількість ХЗРР, які накопичені в пошкодженій/зруйнованій тарі або насипом, що визначена за даними проведеної органами місцевого самоврядування інвентаризації та фактична кількість ХЗРР уточнюється під час проведення робіт з екологічно безпечного збирання після перезатарювання та зважування.

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
								У 2023 році забезпечено екологічно безпечне збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення ХЗР з території Путивльської та Лебединської міських рад, Верхньосироватської, Нижньосироватської, Юнаківської сільських рад (вивезено на знешкодження 44,4 тонни)
Розвиток мережі об'єктів природно-заповідного фонду								
9.	Загальна кількість об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ)	одиниць	275	291	309	319	+44	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком
10.	Площа об'єктів ПЗФ	гектарів	177033,1	178595,6	179225,7	179337,5	+2304,4	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком
11.	Показник заповідності області Цільовий показник – 18 %	%	7,43	7,49	7,52	7,525	+0,095	Забезпечується позитивний результат у порівнянні з базовим роком. Причинами низьких темпів заповідання є ненадання погодження землевласниками чи землекористувачами на оголошення територій та об'єктів ПЗФ, відсутність фінансування наукових досліджень щодо пошуку нових перспективних для заповідання територій. У 2023 році рішеннями Сумської обласної ради від 04.04.2023 та від 10.11.2023 «Про зміни в мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду області» оголошено 10 нових об'єктів ПЗФ місцевого значення загальною площею 68,3 гектара та розширено територію геологічної пам'ятки природи місцевого значення «Шпилі Полтавського ярусу» на 15,1 гектара. У 2024 році здійснюється підготовка матеріалів щодо оголошення 3 нових об'єктів ПЗФ

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Здоров'я населення								
12.	Захворюваність на туберкульоз	на 100 тис. населення	55,1	33,4	34,5	44,4	-10,7	Забезпечується позитивна динаміка в порівнянні з базовим роком. У 2024 році планується посилення скринінгу на туберкульоз серед груп ризику, шляхом проведення виїзних обстежень флюоромобілем та портативним рентгенапаратом
13.	Смертність від туберкульозу	на 100 тис. населення	10,7	8,4	7,8*	х	-2,9 (2022 рік до 2018 року)	Забезпечується позитивна динаміка у порівнянні з базовим роком. Дані за 2023 рік органами статистики не оприлюднено. Оцінка буде проведена при наявності відповідних даних
14.	Захворюваність на злоякісні новоутворення	на 100 тис. населення	422,7	340,8	352,9	389,8	-32,9	Забезпечується позитивна динаміка у порівнянні з базовим роком. Онкологічна захворюваність в області за 2023 рік порівняно з 2022 роком зросла на 10,5% у зв'язку з покращенням роботи по виявленню злоякісних новоутворень. В онкологічному центрі наявне сучасне діагностичне обладнання, що дозволяє забезпечити обстеженням потребуючі контингенти хворих для своєчасного виявлення онкологічної патології
15.	Рівень первинної інвалідності серед дорослого населення	на 10 тис. населення	38,4	33,6	42,7	71,4	+33	Потребує подальшого моніторингу. Показник первинного виходу на інвалідність серед дорослого населення області у 2023 році в порівнянні з 2018 роком збільшився в 1,9 раза за рахунок осіб пенсійного віку, внутрішньо переміщених осіб, цивільних постраждалих від збройної агресії та

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
								військовослужбовців, учасників бойових дій внаслідок повномасштабного вторгнення на територію України. У структурі причин інвалідності за класами хвороб, на відміну від 2018 року перше місце посіли хвороби системи кровообігу (17,5 випадків на 10 тис. населення проти 7,7 у 2018 році) замість новоутворень (15,5 випадків на 10 тис. населення проти 10,3 у 2018 році), третє місце – хвороби кістково-м'язової системи (13,8 випадків на 10 тис. населення проти 5 у 2018 році). Зросла питома вага осіб з інвалідністю з тяжкими групами (I-II) з 47,6% у 2018 році до 57,8% у 2023 році. Збільшився показник первинного виходу дорослого населення на інвалідність майже по усіх класах захворювань: хвороби сечостатевої (у 2,5 раза), кістково-м'язової (у 2,8 раза), ендокринної (у 2 раза), нервової системи (на 44,4%), системи кровообігу (у 2,3 раза), органів дихання (на 33,3%), ока (у 2,8 раза), травм (у 1,7 раза), новоутворень (у 1,5 раза), розладів психіки та поведінки (на 20%)
16.	Рівень первинної інвалідності серед населення працездатного віку	на 10 тис. населення	45,8	41,4	44,7	60,3	+14,5	Потребує подальшого моніторингу. У структурі інвалідності за класами хвороб порівняно з 2018 роком новоутворення займають перше місце, друге місце – хвороби кістково-м'язової системи, третє місце – кровообігу. Основні причини первинної інвалідності працездатного населення: 1) медико-біологічні фактори:

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
								<p>вроджені захворювання та вади розвитку, які перешкоджають або обмежують участь в суспільно-корисній праці – 5,3% (2018 рік – 6,8%);</p> <p>тяжкі захворювання та пошкодження, які приводять до стійкої втрати працездатності – 65,3% (2018 рік – 55,5%);</p> <p>розвиток важких функціональних порушень, які перешкоджають виконанню професійних обов'язків – 13,8% (2018 рік – 18,2%);</p> <p>значна тривалість активної фази або часті рецидиви хронічного захворювання – 5,7% (2018 рік – 5,7%);</p> <p>2) соціально-економічні фактори:</p> <p>несприятливі фактори виробничого середовища, що призводять до профзахворювань – 0,4% (2018 рік – 1,4%);</p> <p>соціально-побутові фактори – 0,9% (2018 рік – 0,5%);</p> <p>3) фактори якості медичної та соціально-трудової реабілітації:</p> <p>пізнє виявлення захворювань внаслідок відсутності або неналежної якості профоглядів та недостатніх знань з ранньої діагностики – 0,03% (2018 рік – 0,2%);</p> <p>недоліки відновного періоду лікування – 0,03% (2018 рік – 0,1%);</p> <p>недоліки віддаленого періоду лікування (недоліки «Д» спостереження) – 0,1% (2018 рік – 0,7%);</p> <p>анатомічний дефект – 8,4% (2018 рік – 10,6%).</p> <p>У структурі інвалідності працездатного населення за категоріями домінує відсоток від загального захворювання – 79% (2018 рік – 83,6%). Зросла частка</p>

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
								<p>осіб з інвалідністю з числа військовослужбовців у 2,8 раза.</p> <p>В області відсутні реабілітаційні установи. Поряд з цим станом на 01.01.2024 у закладах охорони здоров'я області функціонує 37 лікарсько-консультативних та 6 реабілітаційних комісій, якими у 2023 році оглянуто 11865 хворих та осіб з інвалідністю. Фахівцями медико-соціальних експертних комісій та реабілітаційних комісій закладів охорони здоров'я області проведено 37 сумісних засідань, оглянуто 206 осіб.</p> <p>Для оздоровлення осіб з інвалідністю в закладах охорони здоров'я області виділено 448 ліжок, які виконують роль реабілітаційних, проліковано 11542 особи.</p> <p>Охоплено програмами 99,7% осіб з інвалідністю (2018 рік – 99,9%), у тому числі вперше визнаних інвалідами, як і 2018 року – 100%.</p> <p>Показник загального охоплення індивідуальними програмами реабілітації на переважній більшості медико-соціальних експертних комісій склав 100%.</p> <p>Питома вага реалізованих (повернутих) індивідуальних програм реабілітації останні роки становить 100%.</p> <p>Видано рекомендації на працевлаштування 2192 особам з інвалідністю (2018 рік – 1899), на профнавчання – 282 (2018 рік – 399).</p> <p>Особлива увага приділяється особам з інвалідністю третьої групи, які складають 61,7% від усіх інвалідів працездатного віку.</p> <p>Як результат проведення реабілітаційних заходів хворим</p>

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки				+/- 2023 рік до 2018 року	Оцінка результатів моніторингу у порівнянні з базовим роком
			2018 рік (базовий рік)	2021 рік	2022 рік	2023 рік		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
								та особам з інвалідністю в закладах охорони здоров'я, порівняно з 2018 роком збільшились усі показники реабілітації: повна – з 2,1 до 2,8%, сумарна – з 8,8 до 10,2%, часткова з 21 до 24,2%
17.	Рівень первинної інвалідності серед дитячого населення	на 10 тис. населення	21,9	19,6	23,4	24,9	+3	Потребує подальшого моніторингу. Зростання показника первинної інвалідності у 2023 році у порівнянні з 2022 роком відбулося за наступними класами хвороб: розлади психіки та поведінки (у 2,2 раза), хвороби органів дихання (у 2 рази), хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканин (у 1,5 раза), хвороби ендокринної системи, розлади живлення, порушення обміну речовин, імунологічні (в 1,4 раза)

* за інформацією Головного управління статистики у Сумській області дані попередні (неповні), можуть бути уточнені.

Директор Департаменту міжнародного співробітництва та економічного розвитку Сумської обласної державної адміністрації

Олександр КУЧКОВ